

2026-05-07

Dnr U2025/02279

Till Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar på [En förbättrad elevhälsa SOU 2025:113](#)

Fysioterapeuterna tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkanden.

Sammanfattning

Fysioterapeuterna är positiva till förslag om tydligare syfte och uppdrag för elevhälsan, men hade gärna sett förslag om att fysioterapeuter ska ingå i elevhälsans lagstadgade professioner för att uppfylla syftet och det bredare uppdraget.

Fysioterapeuter bidrar med unik kompetens kring barns rörelseutveckling, funktionsförmåga, smärta och belastningsrelaterade utmaningar. Genom tidig upptäckt och insatser kan fysioterapeutisk kompetens minska långvariga besvär, öka alla elevers deltagande i skolan, skapa förutsättningar för lärande och stärka både fysisk och psykisk hälsa. För en hållbar och utvecklande skolmiljö för alla barn behöver fysisk- såväl som psykosocial hälsa och lärande ses som en helhet. Som förslaget nu ser ut lämnas till rektor och huvudmannen att bedöma vilka andra professioner som behövs utöver de lagstadgade professionerna, vilket ställer höga krav på kännedom om vad de olika hälso- och sjukvårdsprofessionerna kan bidra med. Det riskerar att likvärdigheten som genomgående lyfts fram, inte nås.

Fysioterapeuterna ser att fysioterapeuter är en självklar del i en likvärdig elevhälsa.

Kap. 6 Utredningens bedömningar och förslag

6.1 Förslag om förtydligande av syfte och uppdrag

Fysioterapeuterna är positiva till förslag om att elevhälsans syfte och uppdrag ska förtydligas och breddas. Fysioterapeuterna beklagar att utredningen inte har föreslagit fysioterapeuter som en lagstadgad profession i elevhälsan för att uppfylla ett tydligare och bredare syfte och uppdrag.

Fysioterapeuterna saknar en tillräcklig konkretisering av vad arbetet med fysisk hälsa ska innebära i praktiken. Det finns en risk att fysisk hälsa blir ett övergripande mål utan tydlig professionsanknytning, vilket kan leda till ett otydligt ansvar och att området i praktiken får lägre prioritet jämfört med psykisk och psykosocial hälsa. Det bör tydliggöras hur elevhälsan ska arbeta strukturerat med fysisk hälsa, inklusive rörelse, belastning, smärta och funktionsförmåga, och vilken professionell kompetens som krävs för detta arbete. Fysioterapeutisk kompetens är särskilt relevant för att tidigt identifiera och förebygga rörelserelaterad smärta, belastningsproblematik och funktionsnedsättningar som påverkar dels elevers skolnärvaro och framför allt deras lärande. Fysioterapeuter bör vara en av de lagstadgade professionerna i elevhälsans tvärprofessionella uppdrag. Fysioterapeuter bör också tydligare inkluderas i samverkansmodeller med regionens hälso- och sjukvård.

Tidiga insatser är av stor betydelse och kan ha positiva effekter på barns fysiska, psykiska och sociala hälsa samt på lärande och delaktighet. Fysioterapeuter kan bidra med insatser på både individ- och gruppnivå, exempelvis i samarbete med skolsköterska, specialpedagog och idrottslärare.

De utmaningar som beskrivs i betänkandet handlar om att bygga goda vanor men också beteendeförändringar. För att lyckas med detta krävs tvärprofessionellt teamarbete, motivation och olika vägar för att lyckas. Vi ser därför att det i nuvarande form läggs en allt för stor uppgift på skolsköterska, men där flera professioner, däribland fysioterapeuter skulle kunna bidra.

Ett skäl som anges för att förtydliga syfte och uppdrag är att elevhälsan skiljer sig åt mellan landets skolor. Med likvärdighet som en utgångspunkt anser vi att fysioterapeuter ska ingå bland de lagstadgade professionerna nu blir det upp till huvudmannen och rektor att bedöma behovet av de professioner som inte är uppräknade, med risk för fortsatt varierande utbud över landet.

Fysioterapeuter kan

- arbeta förebyggande genom utbildning i ergonomi, hälsa och levnadsvanor,
- stötta barn med funktionsnedsättning till anpassad aktivitet och rörelse,
- bidra till ökad fysisk aktivitet fördelad över hela skoldagen,
- stötta barn och unga till att få en positiv upplevelse av fysisk aktivitet och att utveckla sin fysiska självkänsla,
- bedöma och behandla smärta från rörelseapparaten, motorisk funktion, långvarig smärtproblematik, neuropsykiatriska diagnoser och ohälsa relaterad till stress/nedstämdhet mm.

Norge är ett gott exempel på där fysioterapeuter på ett naturligt sätt deltar i elevhälsoarbetet tillsammans med övriga teamet och lärarkollegiet.

6.2 Skärpta utbildningskrav för vissa av elevhälsans professioner

Fysioterapeuterna beklagar, som framgick av 6.1, att utredningen inte kompletterat de lagstadgade professioner som ingår i elevhälsan med fysioterapeuter. Utredningen föreslår att annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal kan ingå vid behov. Om regeringen står kvar vid att inte inkludera fysioterapeuter som en av de lagstadgade professionerna behövs, för mer likvärdiga förutsättningar för alla barn, att formulering bör vara ”ska” snarare än ”kan”. Denna jämlikhet kan också relateras till barnkonventionen som lag i att: alla barn har samma rättigheter (oavsett geografi, funktionsnedsättning etc.), barnets bästa ska alltid komma först samt varje barns rätt att utvecklas och får inte diskrimineras.

I sammanhanget (s. 257) beskrivs fysioterapeuters kompetens främst i relation till ergonomi och smärta. Vi vill betona att fysioterapeutens centrala kompetens även omfattar motorisk utveckling, rörelserikedom och fysisk aktivitet som hälsofaktor – områden som är centrala kunskapsområden för elevhälsans preventiva och hälsofrämjande arbete. Se ovan under 6.1 vad fysioterapeuter kan bidra med i elevhälsan!

6.3 Stärkt tillgång till elevhälsans professioner

6.3.1 En plan för bemanning av elevhälsan

För en tillräcklig bemanning av elevhälsan och för att stödja skolhuvudmännen att göra mer välgrundade analyser av behovet av elevhälsans professioner, föreslår utredningen att rektorn ska ha en skyldighet att ta fram en skriftlig plan för bemanningen av elevhälsan vid skolenheten. Bemanningsplanen ska innehålla

en analys och beräkningar av behovet av elevhälsans professioner och de andra professioner som kan behövas. Fysioterapeuterna anser att det ställer höga krav på en rektor som inte är medicinskt utbildad att bedöma vilka andra professioner som behövs och att ha kännedom om vad t ex en fysioterapeut kan bidra med för att elevhälsans syfte och uppdrag ska uppfyllas.

Vi vill särskilt framhålla att psykisk ohälsa hos elever ofta också tar sig uttryck i kroppsliga symtom och påverkar elevens funktion och skolsituation. Det är därför viktigt att bevaka att bemanningsplaner och behovsanalyser omfattar relevant kompletterande hälso- och sjukvårdskompetens, däribland fysioterapeutisk kompetens, när elevgruppens behov motiverar det även om det inte är en lagstadgad profession i elevhälsan.

6.6 Förslag om utökade hälsobesök och hälsosamtal

Fysioterapeuterna tillstyrker fler och tydligare reglerade hälsobesök och hälsosamtal. Det är positivt att fysisk, psykisk och social hälsa hålls samman och att innehållet ska regleras närmare i föreskrifter. Vi anser att hälsoenkäter, hälsobesök och hälsosamtal bör utformas så att de systematiskt uppmärksammar sömn, fysisk aktivitet, skärmanvändning, stress, återkommande smärta, kroppsliga stressymtom, kroppsuppfattning samt elevens funktion och delaktighet i skola och vardag. För att uppföljning och förslag på individanpassade insatser som ska följa på hälsobesöken och hälsosamtalen ska bli verkningsbara behövs en djupare kompetens inom specifika områden utöver de som beskrivs ingå i de lagstadgade professionerna.

Om regeringen inte vidgar antal professioner att ingå i de lagstadgade bör annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom elevhälsan kunna medverka på ett strukturerat sätt, däribland fysioterapeuter

6.7 Förstärkta möjligheter för insatser för lättare fysiska och psykiska behov

Fysioterapeuterna anser att förslaget om att elevhälsan ska kunna erbjuda hälso- och sjukvårdsinsatser vid lättare fysiska vårdbehov är särskilt angeläget. För att detta ska bli ändamålsenligt är det dock avgörande att rätt professionell kompetens involveras i den första bedömningen. Fysioterapeuter är särskilt lämpade att bedöma rörelserelaterade besvär, belastningsproblematik och smärttillstånd hos barn och ungdomar, och kan därmed bidra till tidig och korrekt triagering.

Fysioterapeuterna vill därför framhålla vikten av att fysioterapeutisk kompetens inkluderas även i de insatser som avser lättare fysiska vårdbehov inom

elevhälsan, för att förebygga kroniska besvär och minska behovet av mer omfattande vårdinsatser senare.

6.8 Förbättrad samverkan mellan elevhälsan, skolan i övrigt, hälso- och sjukvården och socialtjänsten

Fysioterapeuterna anser att utredningens förslag om stärkt samverkan och inrättande av samordnande funktioner är centrala för att förbättra elevernas tillgång till stöd. Samtidigt finns en risk att samverkan i praktiken främst fokuseras på psykosociala och psykiatriska behov, medan fysiska funktionsnedsättningar och smärttillstånd hamnar i skymundan. Vi vill därför betona att samverkansmodeller även behöver omfatta fysiska funktionsnedsättningar där fysioterapeutisk kompetens är unik. Samarbete bör ske mellan elevhälsa, primärvård och habilitering. En sådan bredd i samverkan är nödvändig för att säkerställa en helhetssyn på barnets hälsa och funktion.

För elever med sammansatta behov är samordning avgörande, inte minst när psykisk hälsa, kroppsliga symtom och skolnärvaro påverkar varandra. Vi anser att samverkansöverenskommelserna bör utformas så att även elever vars besvär inte tydligt ryms inom enbart medicinska eller psykologiska kategorier får rätt stöd i rätt tid.

6.9 Elevhälsans del i skolans kvalitetsarbete

Fysioterapeuterna tillstyrker att elevhälsans roll i skolans kvalitetsarbete tydliggörs. Elevhälsans perspektiv behöver vara integrerat i skolans analys och utvecklingsarbete. Vi bedömer att uppföljningen inte enbart bör avse tillgång och tidsfrister, utan också i vilken mån elever faktiskt får tillgång till relevant kompetens och om insatserna bidrar till förbättrad hälsa, närvaro och förutsättningar för lärande.

Kapitel 8 Konsekvenser av utredningens förslag

Fysioterapeuter inkluderas inte uttryckligen i konsekvensbeskrivningarna. Detta riskerar att ytterligare förstärka dagens ojämlika tillgång för barn och unga.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Utredningen framhåller att elevhälsans arbete ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det finns stark evidens för fysioterapeutiska insatser avseende rörelse och fysisk aktivitet som skyddsfaktor för bl a psykisk hälsa, motorisk utvecklings betydelse för lärande, delaktighet och självkänsla samt

samband mellan kroppsuppfattning, smärta, stress och återhämtning. Trots detta nämns inte fysioterapeuter som en tydlig bidragande profession i detta arbete.

Med vänlig hälsning

Cecilia Winberg

Ordförande Fysioterapeuterna